

Vad vill ungsyndikalisterna?

SUF, syndikalistiska ungdomsförbundet, har de senaste åren fått en hel del anhängare i den anarkistiskt influerade miljö där många politiskt radikala ungdomar deltar. Boken *Revo*, sammanställd av två aktiva SUF-are, diskuterar förbundets politiska inriktning. Med vilka medel ska kampen mot kapitalismen föras, och vad är målet? Lars Henriksson har läst boken och tecknar en sammansatt bild. Han välkomnar en begynnande omorientering från individualism i riktning mot demokratiska folkrörelseideal, men pekar också på stora luckor. Vad tänker till exempel SUF-arna om statsapparaten?

Under senare år har en anarkistisk "miljö" uppstått, åtminstone i några av landets städer. Bland antirasister, miljö-, djurrätts-, och solidaritetsaktivister har svartklädda, "A-märkta" ungdomar varit en vanlig syn. Denna miljö har varit grogrund för Syndikalistiska Ungdomsförbundet, SUF.

I den lilla boken *Revo – tankar om den frihetliga socialismen och revolutionen* (Federativ förlag 1999), försöker två medlemmar i SUF, Rikard Warlenius och Arwid Lund (W&L) sammanfatta ungsyndikalisternas ståndpunkter och, misstänker jag, försöka förändra en del av dem. Till största delen är boken en, för en bredare västanter, ganska okontroversiell kritik av kapitalism, rasism och sexism, i mångt och mycket framförd med marxistiska termer och begrepp.

Den anarkistiska rörelsen har av tradition betonat individens handlingsfrihet och konsensusbeslut. I sin beskrivning av SUF:s korta historia skissar – och förespråkar – W&L en utveckling som går i riktning mot mer traditionell folkrörelsedemokrati med omröstningar, majoritetsbeslut och motionsbehandling. Jag ser detta som intressanta tecken på att ungsyndikalisterna börjar ta sig själv på allvar och håller på att förändras.

Ett av anarkismens honnörsord är "direkt aktion". Begreppet har ofta använts för att beskriva ett slags ställföreträdande kamp, aktioner där en självutnämnd förtrupp genomför mer eller mindre spektakulära eller olagliga aktioner. Exempel är när djurrättsaktivister angripit djurindustrin genom att bränna Scan-bilar eller när vissa miljöaktivister saboterat vägmaskiner för att protestera mot motorvägsbyggen. För att inte tala om den klassiska karikatyrn av den bombkastande, anarkisten i slokhatt och slängkappa.

Detta individualistiska sätt att förhålla sig till politiken, vare sig det gäller terrorism eller civil olydnad, står i motsättning till arbetarrörelsens främsta vapen: massaktionen. Inte för att dessa alltid är fredliga eller respekterar lagen, utan just för att de anarkistiska "direkta aktionerna" ofta

varit individuella. Även massaktioner är ofta initierade och ledda av människor med erfarenhet av politisk aktivitet av en eller annan sort. Skillnaden är att man inte drar igång en aktion som inte har förankring bland dem man säger sig företräda. Också medlen måste avpassas efter vad de folk man vänder sig till tycker är rimligt i förhållande till vad som skall uppnås. Risken är annars mycket stor att resultatet av striden blir demoralisering istället för erfarenheter av den egna styrkan. Det viktigaste i aktionen är inte att den är så "militant" som möjligt utan att den drar med så många människor som möjligt kring de krav som dessa upplever som värda att slåss för.

W&L för ett resonemang som, åtminstone delvis, går emot den anarkistiska individualismen. Författarna varnar för det "demokratiska underskott" som kan uppstå när en majoritet inte deltar i eller ens är med och beslutar om en aktion och påpekar att sådant "bör användas med viss försiktighet" och att "det är av största vikt att den stora majoriteten av de berörda sympatiserar med handlingen". De varnar även (på förekomsten anledning?) för "aktioner som är mer militanta än de flesta tycker sig kunna motivera" som gör att folk "förvandlas till passiva åskådare". Jag menar att detta sätt att resonera är ett viktigt steg framåt jämfört med den spontanism anarkister ofta koketterar med. Att tänka i taktiska termer, och även kritisera dem som inte gör det, är början till uppbrott från denna hållning.

ARROGANT HISTORIESKRIVNING

På en punkt håller sig W&L dock fast i en klassisk anarkistisk syn, nämligen i frågan om staten. Det är också bokens svagaste del.

W&L säger att de frihetliga socialisterna, som de kallar sig själva, i motsats till andra socialister, vill "få bort indelningen i underordnade och överordnade – de med makt och de utan". De menar att "ett av de värsta exemplen på detta gav Lenin och bolsjevikpartiet prov på under ryska revolutionen. Lenins problem var att arbetarna själva hade tagit kontroll över företagen, järnvägarna gruvorna och många industrier, samt valt sina egna företagskommittéer, och därmed visat att de klarade av att sköta sina industrier själva. Men eftersom bolsjevikregeringen inte ville låta verkligheten krocka med sina ideal, så förbjöd den företagskommittéerna". Det är en historieskrivning som är så slarvig att den passerar grän-

sen till det arroganta.

Det stora problemet sovjetregeringen stod inför var inte att "folk tog över fabrikena själva". Problemen var att försvara revolutionen mot kontrarevolutionära arméer och att över huvud taget få igång produktionen för att hindra svält och befolkningens undergång. Att från ombonad och trygg svensk horisont diskutera bolsjevikernas agerande utan att utgå från denna situation 80 år tidigare är enkelt. Men inte särskilt seriöst.¹

STATEN ÄR KLASSMAKT

När det gäller den teoretiska synen på staten framhåller författarna de "frihetliga socialisternas" överlägsenhet gentemot "de auktoritära kommunisterna som ville ta över staten för att krossa borgarna". Här övergår bokens allmänt slängiga stil i okunskap eller medveten förvrängning.

Den marxistiska synen på staten är att den är en apparat för klassmakt. Behovet av en stat – en väpnad organisation som inte står under hela samhällets kontroll – kommer sig av att en minoritet alltid måste kunna backa upp sitt valde med våld. Även i vårt fredliga land måste till exempel strejkförbudet i sista hand garanteras med våld. Vem skulle frivilligt betala böter för en "vild" strejk som man tvingats till för att arbetsgivaren inte lyssnat på andra argument? För det krävs hot om kronofogde och utmätning – och en organisation som förmår sätta hoten i verket.

Socialismens mål är det klasslösa samhället, ett samhälle utan utsugning, förtryck och oförsonliga klasskonflikter. Alltså ett samhälle där det inte behövs någon ovanför samhället stående våldsmakt – ett samhälle utan stat.

Det som skiljer anarkister och marxister åt är inte uppfattningen att en sådan värld är både önskvärd och möjlig. Skillnaden ligger i hur vi ser på vägen från dagens samhälle till mänsklighetens frigörelse, över alla de hinder och problem som ligger i vägen. Och kanske framför allt i erkännandet av att det finns hinder.

Problemet som samhällsförändrare har med staten kommer ur de verkliga problem som varje djupgående förändring av samhället ställs inför. En sådan förändring kommer självklart att komma i motsättning till dem som förlorar, eller tror sig förlora, sina privilegier. Det första en segerrik revolution måste göra kommer alltid vara att försvara segern. I motsats till tidigare

EN ARTIKEL AV LARS HENRIKSSON

Artikelförfattaren är metallarbetare på Volvo i Göteborg. Fackligt förtroendevald. Verksam inom Facklig Opposition. Ingår i Socialistiska Partiets styrelse.

klasser som tagit makten kommer arbetarklassen att utgöra samhällets överväldigande majoritet och kommer inte att ha samma behov av att backa upp sin makt med våld som de härskande i tidigare samhällen. Dock får vi aldrig glömma hur alla tidigare revolutioner mötts: med ursinnigt våld från de gamla härskarna. De som inte förmått försvara sig mot detta våld har blivit utplånade.

Betydligt svårare kommer det vara att handskas med våra egna tillkortakommanden. Tag bara en sådan fråga som kvinnoförtrycket. Ett samhälle som inte förbjuder våldtäkt i alla dess former skulle vara barbariskt. Ändå tvivlar jag på att ens den mest principfaste anarkist skulle våga hävda att kvinnoförtrycket, och i dess smutsiga kölvatten de sexuella övergreppen, skulle försvinna om bara företagen lades i de arbetandes händer. Följaktligen behöver vi en lag mot våldtäkt och ett system som beivrar brottet. Liknande resonemang kan vi föra kring en rad frågor.

Vi som lever idag är alla frukten av århundraden, ja årtusenden, av klassförtryck, exploatering och omänsklighet. Och ovanpå detta: generation efter generation av inskolning i överhetens ideologi och syn på oss själva. Klassamhället, och framförallt alla de vanor, traditioner, uppfattningar, fördomar, ja hela den världsbild som skapats och cementerats av årtusenden av klassamhällen, försvinner inte över en natt. En ny och fri mänskliga uppstår inte bara för att vi tar makten från kapitalisterna och avskaffar den borgerliga staten. Det krävs att mänskligheten tillåts leva fri från utsugning och förtryck, få sina grundläggande behov tillfredsställda och dessutom få tid över för att delta i styret av samhället, tillräckligt länge för att denna nya frihet skall kunna sätta lika djupa spår i medvetandet på en ny mänsklighet som de föregående epokenas förtryck gjort på den nuvarande.

FÖRNEKAR PROBLEMEN

Arbetarstaten är inte detsamma som dagens stat, varken teoretiskt eller praktiskt. Arbetarstaten är en stat i borttynande i ett samhälle där klasserna är på väg att försvinna. I takt med att klassamhället försvinner, försvinner också grunden för staten. Men just eftersom man inte kan avskaffa världssvälten, kvinnoförtrycket eller mängder av annan bråte vi ärvt av klassamhället över en natt, kan vi inte heller avskaffa staten från en dag till en annan. Staten måste tyna bort i takt med att behovet av den upphör och därför redan från början byggas upp på ett sätt som pekar i denna riktning.

Den anarkistiska synen, som W&L företräder, väljer att "lösa" problemet genom att strunta i det. De skriver i sin kritik av staten om hur "mycket av det som kallas brott kommer inte att finnas i ett klasslöst, statslöst, ickeexistent, icke-rasistiskt samhälle". Problemen med att försvara revolutionen, att organisera produktionen, att upprätthålla de regler man kommit överens om i samhället och så vidare, det behovet kommer helt enkelt inte att uppstå eftersom alla dessa saker kommer att lösas av sig själva. På vad grundar W&L då denna optimistiska slutsats? Vilka historiska erfarenheter säger att tillvaron kommer att bli så idyllisk att behovet av centraliserad makt, eller för den delen tvångsåtgärder, kommer att upphöra av sig själva? Här lämnas läsaren till slut bara med en idealistisk förhoppning om människans inneboende godhet – bara staten avskaffas kommer den "vilja till inbördes hjälp" som staten

idag förhindrar, att blomma ut fullt.

Som enda medel att "avskaffa staten" framhåller W&L federalismen, en decentralisering av alla funktioner i samhället, som en garant mot byråkratisering och statsmakt. Men samhället består inte av isolerade öar. Vad som produceras i en viss fabrik, och hur det produceras, påverkar, och är beroende av, samhället runtom kring. Självfallet av produktionen i andra fabriker, men också av skolundervisningen, vilka energi- och transportsystem som utvecklas, byggs upp och underhålls. Och så vidare och så vidare. Mängder av beslut om fördelning av resurser mellan sektorer, befolkningsgrupper, regioner och intressen måste fattas. Beslut som handlar om att lösa motsättningar, göra kompromisser och ibland – om allas röst skall vara lika mycket värd – påtvinga minoriteter majoritetens vilja. I ett socialistiskt samhälle kan dessa motsättningar lösas på ett demokratiskt sätt, utifrån vad som är bäst för samhället som helhet och inte för att skapa maximal avkastning på kapitalet. Dock krävs det i många viktiga frågor centralisering av beslut om demokratin skall ha någon mening.

Att störta kapitalismen är uppenbarligen möjligt – det är kanske den viktigaste lärdomen av förra århundradets revolutioner, oavsett hur tragiskt de slutat. Utmaningen för arbetarklassen i vårt århundrade är hur den skall kunna behålla makten. Eller med andra ord: hur den makt skall se ut som å ena sidan inte låter revolutionens motståndare i kraft av sina gamla maktpositioner rulla tillbaka landvinningarna och å andra sidan inte får ett eget liv ovanför arbetarklassen? Detta är den verkliga uppgift varje revolution kommer att ställas inför. Att önska bort den är att ge upp revolutionen och stå maktlös inför såväl borgarnas revanschlusta som den byråkratisering som alltid hotar.

Vår uppgift är att dra lärdomar av alla de försök till frigörelse som gjorts – även de misslyckade. I grunden håller de lärdomar Marx drog av Pariskommunen 1871 och som utvecklades av Lenin under den revolutionära utvecklingen i Ryssland 1917: staten, inklusive dess kärna, våldssapparaten måste stå under arbetarklassens kontroll. Ämbetsmän ska avlönas med arbetarlön och vara val- och avsättbara. Makten utgår från ett system av råd i bostadsområden och på arbetsplatser vars representanter är direkt valda och avsättbara.

Till detta måste vi lägga erfarenheterna av allt som hänt efter 1917 som kan sammanfattas i behovet för arbetarklassen att försvara sig mot byråkratin i den egna staten och de egna organisationerna. Här är allt som ökar den politiska friheten väsentligt, inklusive rätten att bilda oppositionella partier och självständiga fackföreningar. De diskussioner som idag förs på klasskampens olika fält världen över, alltifrån fackliga demokratirörelser till debatten i det brasilianska Arbetarpartiet, PT, om "deltagande demokrati", kan lämna värdefulla bidrag. Den anarkistiska syn som W&L står för kan ställa en del viktiga och svåra frågor i denna diskussion. Någon hjälp att hitta svaren kan vi tyvärr inte vänta oss från detta håll så länge de väljer att förneka problemen. ■

1 För en seriös behandling av ämnet hänvisas till exempel till häftet "Lenin: Massmördare?" i tidningen Internationalens serie Moteld

Replik: Vi förnekar inte problemen

I förra numret recenserade Lars Henriksson boken *Revo*, sammanställd av två aktiva ungsyndikalister, Rikard Warlenius och Arwid Lund. Henriksson framförde kritiska synpunkter på SUF-arnas syn på statsapparaten och diskuterade hur socialister kan tackla de problem som följer efter att kapitalismen störtats så att inte samhällsförändringen ska urarta. Här svarar Warlenius och Lund.

När vi skrev och redigerade *Revo!* var det inte i första hand med tanke på att den skulle recenserar och diskuteras inom den övriga radikala vänstern. Det var främst en bok avsedd för studier inom SUF och som en grundläggande orientering om syndikalismen i första hand för ungdomar. Det faktum att den ändå recenserats i flera vänsterorgan – Arbetaren, Direkt Aktion, Norrskensflamman, Brand, Folkmakt och nu senast i Röda Rummet – är förstås smickrande, även om själva recensionerna inte alltid varit det. Det är nu inte så märkligt, boken har ju drag av ett "manifest" för en särskild av arbetarrörelsens riktningar, och precis som vi avgränsar oss gentemot övriga riktningar har samtliga recensenter (närliggande Arbetaren och Direkt Aktion undantaget) känt sig tvungna att avgränsa sig gentemot oss och syndikalismen.

I det avseendet skiljer sig inte Lars Henrikssons recension i Röda Rummet från andra, även om Henriksson också tillåter sig att se försonande drag hos boken (till skillnad från exempelvis Jenny Lindahls utskåpning i Norrskensflamman). Trots att vi hittills haft som policy att inte polemiserar mot recensioner gör vi i detta fall, eftersom Röda Rummet bjudit in till en debatt, och eftersom möjligen omständigheter föreligger för en seriös debatt om skillnader och likheter mellan syndikalister och trotskister (eller vad man nu kallar medlemmar i Socialistiska Partiet och Fjärde Internationalen).

Till att börja med avvisar vi Henrikssons självklara likhetstecken mellan syndikalism och anarkism, vilket färgar Henrikssons recension och ibland får honom att tillskriva oss åsikter vi inte har eller har gett uttryck för. Syndikalismen, brukar det heta, är snarare en rörelse än en ideologi, men om man ändå ska försöka bestämma den ideologiskt anser vi att den har en fot i marxistisk tradition, och en fot i anarkistisk. Mellan dessa ideologiska poler har syndikalister försökt bygga en arbetarrörelse och utveckla kampmedel som ofta först i efterhand har teoretiserats. Detta fundament är lösare än Marx och Engels verk, vilket borgar för rätt stora variationer i syndikalismens uttryck under det dryga århundrande den existerat (i jämförelse med den vildvuxna flora av politiska uttryck som anser sig grunda sig på Marx – från spontanistiska rådskommunister till Sendero Luminoso, från socialdemokrati till

Lenins bolsjeviker – framstår dock syndikalismen som en närmast välansad rörelse).

Att syndikalister alltid strävat efter att bygga rörelser baserade på arbetarklassens flertal har oftast utgjort ett rätt starkt skydd från den typ av spontanistisk, ställföreträdande kamp som det tycks förvåna Henriksson att vi vänder oss emot. Den direkta aktionen är del i en syndikalistisk tradition, och enligt syndikalister är det en kampform som bör bygga på massaktion, även om vi är smärtsamt medvetna om att begreppet kommit att användas av förespråkare för andra aktionstyper. Vad som utmärker den direkta aktionen är inte nödvändigtvis dess militans, utan att det är de berörda själva som agerar tillsammans. Detta till skillnad från självutnämnda företrädare för andras intressen, oavsett om det tar sig uttryck i centralstyrda fackföreningar eller partier eller väpnade celler.

När Henriksson tolkar oss som att vi bryter med en syndikalistisk tradition och närmar oss en marxistisk anser vi alltså att det är fel. Däremot lyckas Henriksson möjligtvis illustrera en reell skillnad mellan marxism och syndikalism, när han skriver att "massaktioner är ofta initierade och ledda av människor med erfarenhet av politisk aktivitet". Enligt den direkta aktionens principer ska inget utomstående "proffs" "leda" en aktion, även om naturligtvis erfarna kamrater kan och bör stödja och hjälpa till.

Detta synsätt är ett arv från den anarkistiska traditionen, även om åtminstone inte vi – till skillnad från många anarkister – förnekar behovet av arbetarklassens makt, inte heller behovet av koordinering på en central nivå, oavsett om vi talar om kampmetoder här och nu eller i en framtida organisering av ett socialistiskt samhälle.

Därför känner vi oss inte särskilt träffade av Henrikssons påstående att vi förnekar alla "efterrevolutionära" problem. Den noggranne läsaren av *Revo!* vet att vi inte tar avstånd från alla lagar eller centrala beslut i en majoritets intresse, även om vårt ideal är en så direkt styrelseform som möjligt. Federalismen, syndikalismens organisationsprincip, är en blandning av centralism och decentralism, men med ambitionen att besluten ska tas så nära de berörda som möjligt. Den federalistiska samhällsstrukturens uppgift är att hela tiden möjliggöra ett levande och demokratiskt samtal om vad som är möjligt, hur mycket decentralisering som är möjlig och på vilken samhällsnivå olika beslut skall tas.

Vårt anarkistiska arv innebär dock att vi ifrågasätter maktinnehav kraftigare än vad som traditionellt sett har varit fallet hos marxister. På ganska goda grunder, tycks det. Behovet av att problematisera maktinnehav har successivt spritt sig till de allra flesta socialistiska rörelser i takt med att de har tagit avstånd från utvecklingen i Sovjetunionen. Våldigt tidigt hos anarkister, något senare hos syndikalister, ytterligare senare hos trotskister, sist kanske i gamla kommunistpartier, och ännu inte i vissa delar av den revolutionära marxist-leninistiska vänstern.

I den meningen har förstås synen på den ryska revolutionen och den följande utvecklingen i Sovjet och de realsocialistiska staterna relevans, men vi vill apropå Henrikssons utdömande av *Revo:s* kortfattade resonemang om den ryska revolutionen påpeka att vi inte har skrivit en historiebok. I första hand ville vi med det stycket illustrera faran med centraliserad makt, att även den bästa revolutionär kan bli värre än en tsar när han ges obegränsad makt.

För övrigt tycker vi att man kan ifrågasätta behovet av att jämt och ständigt debattera den ryska revolutionen i dagens vänsterdebatt. Trots allt skiljer det över 80 år mellan oss och ryska revolutionen. Istället försöker vi i boken fokusera på det samhälle som omger oss idag och villkoren för dagens klasskamp. Och då ansåg anser – vi det inte som nödvändigt att i detalj granska den ryska revolutionen och realsocialismen. Vi anser det mer intressant att i så fall diskutera varför det fortfarande är relevant – om det nu är det – att upprätthålla skilda organisationer för exempelvis syndikalister och trotskister. Och då finner vi vissa skiljelinjer, exempelvis i synen på organisering, kampinriktning och ideologi som fortfarande existerar. I korthet: direkt demokrati kontra demokratisk centralism, direkt aktion (i bemärkelsen ovan) kontra ställföreträdande kamp, arbetsplatsinriktning kontra arbete i politiska församlingar och en starkare emancipatorisk och demokratisk tradition kontra en mer renodlat ekonomisk inriktning.

Hur som helst; när bollen nu är kastad får vi väl ta upp den, utan att förhåva våra kunskaper om den ryska revolutionen.

Henriksson skisserar vilka slutsatser som bör dras av den ryska revolutionens och realsocialismens urartning, och tycks mena att trotskismen är den tradition som mest allvarligt funderat kring dilemmat om hur en socialistisk revolution ska bevara en demokratisk struktur.

Och vi håller gärna med om att exempelvis

skriften *Lenin massmördare?* ställer viktiga frågor om kontrarevolution i form av byråkratisering. Men vi kan ändå inte låta bli att uppfatta trotskismen som tämligen enögd här. Å ena sidan motsätter den sig staliniseringen av en rad revolutioner i Spanien, Östeuropa och tredje världen. Å andra sidan vägrar den att se de liknande tendenser som fanns under den ryska revolutionens första år, där massakern på Kronstadts matroser, militariseringen av arbetslivet, bolsjeviseringen av sovjeterna, förföljelserna av Makhnos bondearmé etc brukar försvaras av trotskister. Möjligtvis för att det var Lenin och Trotskij, som ju ännu är trotskismens ikoner, som genomförde dessa handlingar.

Och ännu idag – rätta oss om vi har fel – byg-

ger trotskistiska rörelser på Lenins avantgardistiska partiteorier och en syn på "massan" som inte kan uppnå "revolutionärt medvetande" utan bara "fackligt".

Enligt oss är det syndikalister och anarkister som har dragit de mest radikala slutsatserna av de misslyckade, socialistiska revolutionerna, även om det möjligen ligger en del i Henrikssons ord att anarkister valt "att 'lösa' problemet genom att strunta i det".

Men inte heller här känner vi oss riktigt träffade. I princip håller vi ju med om att Pariskommunens organisationsprinciper ska följas (något vi tycker var en bristvara under den ryska revolutionen), och även om vår tradition förbjuder oss att kalla det efterrevolutionä-

ra samhället för "arbetarstat" är vi förhoppningsvis i sak inte så långt ifrån varandra. Naturligtvis måste arbetarråden, organiserade i en federalistisk struktur, även kunna försvara sig mot revolutionens fiender. Henrikssons ordval, "Utmaningen för arbetarklassen i vårt århundrade är hur den skall kunna behålla makten" skriver vi under på fullständigt – förutsatt att Henriksson inte, som en del leninistiska föregångare, med "arbetarklassen" menar "det kommunistiska partiet". ■

Rikard Warlenius & Arwid Lund

Replik: Vad skiljer oss egentligen åt?

I förra Röda Rummet skrev Rikard Warlenius och Arwid Lund ett svar till Lars Henriksson i den debatt som började med att han recenserade deras bok *Revo!* i numret innan. Henriksson fortsätter här diskussionen

Erfarenheterna av den ryska revolutionen och synen på staten är viktiga frågor som jag bland annat tog upp i min recension av *Revo!*. Vi skulle säkert kunna fortsätta den debatten i detta och nästa nummer av Röda Rummet. Och nästa, och nästa...

Det intressantaste i Rikard Warlenius och Arwid Lunds (W&L) artikel tycker jag dock är när de skriver att det är "...mer intressant att diskutera varför det fortfarande är relevant – om det nu är det – att upprätthålla skilda organisationer för exempelvis syndikalister och trotskister." Jag delar den uppfattningen och ger mig därför in i den diskussionen.

W&L säger i artikeln att de kommer fram till fyra skiljelinjer som, om jag fattar dem rätt, gör skilda organisationer nödvändiga. Jag skulle vilja göra några invändningar och dessutom komplicera frågan en aning. Men först de fyra skiljelinjerna:

1. "Direkt demokrati kontra demokratisk centralism."

Om man å ena sidan, som vissa anarkister, hävdar att demokrati måste vara just "direkt", det vill säga att alla som berörs av ett beslut alltid måste få rösta om det och å andra sidan med "demokratisk

centralism" menar det styrelsesätt som de flesta kommunistpartier tillämpat och som i själva verket inneburit att ett litet fåtal i toppen dikterat politiken, ja då är det naturligtvis en avgrund mellan ståndpunkterna.

I den tradition Socialistiska Partiet tillhör har "demokratisk centralism" dock betytt något annat. Kärnan i den betydelsen brukar beskrivas som "frihet i diskussion, enhet i handling". Det vill säga en organisation som har en öppen debatt till dess beslut fattats och som därefter enhetligt genomför beslutet. Egentligen den organisationsteori som idag omfattas av de flesta organisationer! Undantagen är dels sådana som omfattar konsensusprincipen, det vill säga att alla måste vara eniga innan man kan agera tillsammans och dels sådana som inte säger sig bygga på demokratiska principer. Exempel på det senare är nazistgrupper och företag.

Sedan är det en annan, och viktigare, sak hur denna princip tillämpas. Bolsjevikerna var till exempel alls inte så stålhårda i sin enighet som teorin – eller framför allt senare efterapare – säger. Till och med efter konkreta beslut om väpnade aktioner 1917 gick ledande bolsjeviker offentligt mot dessa beslut. Och omvänt; demokratin i vår

riksdags "demokratiska" partier är inte djupare än att det till exempel uppfattas som en skandal om det finns mer än en kandidat till ordförandeposten på en kongress.

Om jag tolkar W&L:s inställning till demokrati rätt, såsom den framstår i boken *Revo!*, är de inte motståndare till majoritetsprincipen, som ju definitionsmässigt tvingar majoritetens vilja på minoriteten eller att demokrati kan vara förenligt med indirekta förfaranden såsom beslut i styrelser eller genom representanter. Och beslut som inte leder till handling för organisationen är inte mycket värda. Det borde alltså inte finnas några principiella skillnader i denna fråga.

2. "Direkt aktion (i bemärkelsen ovan) kontra ställföreträdande kamp."

Inte heller här tror jag att vi är oense. I *Revo!* markerar W&L avstånd från dem som just använder begreppet "direkt aktion" som smågruppsaktioner utan stöd från breda skikt och definierar det som att de berörda agerar tillsammans. Detta lyfte jag fram som positivt i min recension. Tyvärr missuppfattar de min synpunkt att massaktioner ofta leds av människor med politisk erfarenhet som att det var min uppfattning att "utomstående proffs"

skall leda dem. Självfallet är det inget sådant jag menar. Bara det faktum att det, även i vårt samhälle och i vår tid, finns så många människor som på ett eller annat sätt kommit i kontakt med politisk verksamhet och idéer att detta kommer att påverka också de mest "spontana" strider och att de som har sådan erfarenhet har en tendens att hamna i täten.

3. "Arbetsplatsinriktning kontra arbete i politiska församlingar."

Här följer sig måhända såväl missuppfattningar som verkliga åsiktsskillnader. När det gäller tonvikt mellan arbetet i politiska församlingar och politisk verksamhet på arbetsplatserna har väl vi i Socialistiska Partiet oftare blivit beskyllda för en alltför ensidig inriktning på fackligt arbete än motsatsen. Eftersom vårt parti, med några få undantag, inte är representerat i några politiska församlingar är det också konstigt att se detta som en skiljelinje, om det nu är så W&L menar.

Däremot kanske det finns en reell skillnad i om man tycker att det över huvud taget är väsentligt att arbeta i, eller kandidera till, politiska församlingar.

Frågan om deltagande i val har livligt och ofta (möjligen lite för ofta...) debatterats inom SP. Min uppfattning är att socialisterna inte på förhand skall avhända sig några arbetsmetoder så länge de ligger inom ramen för den överordnade målsättningen: att stärka arbetarklassens självförtroende och medvetande. För oss som revolutionära socialister är det en självklarhet att massarbete, där den politiska verksamheten på arbetsplatserna har en särställning, är viktigare än deltagande i val. Kapitalisterna och den borgerliga staten kommer aldrig att kunna röstas bort. Åtminstone inte utan en mycket handfast uppbackning i form av en mobiliserad och självständigt organiserad arbetarklass...

Om man däremot – vilket syndikalister ibland gör – anser att arbetsplatserna är den enda arenan för politik, då finns det en viktig skillnad. Arbetsplatsen är utan tvekan den plats där arbetarklassens styrka finns koncentrerad och den har därmed en särställning för alla som ser arbetarklassen som den viktigaste politiska kraften. De många olika motståndsrörelser som uppstått i det moderna samhället, miljörörelsen, kvinnorörelsen, solidaritetsrörelser, den anti-rasistiska rörelsen och så vidare, har inte sina rötter, eller sin främsta verksamhet på arbetsplatserna. Visserligen tror jag att dessa rörelser måste länkas till arbetarklassens dagliga strider för att de skall kunna bli verk samma bidrag i den anti-kapitalistiska kampen. Och vice versa: när kampen på arbetsplatserna befruktas av de rörelser som ifrågasätter olika sidor av det kapitalistiska samhället kan vi få se den starka samverkan av folkrorelser som krävs för att skapa ett alternativ till dagens samhälle. Den bild av politiskt arbete i som finns i *Revo!* stämmer snarare överens med detta sätt att se det än en ensidig inriktning på arbetsplatser.

4. "En starkare emancipatorisk och demokratisk tradition kontra en mer renodlat ekonomiskt inriktad."

Detta är svårbegripligt, inte minst i ljuset av den ovan påstådda skiljelinjen om inriktning på arbetsplats kontra allmänpolitik. Vår tradition handlar ju bland annat just om att det inte räcker med ekonomiska krav för att arbetarklassen skall nå sin frigörelse. Det var just detta, att de spontana strider om fördelningen av produktionsresultatet eller arbetsvillkoren i fabriker inte är tillräckligt, som var huvudpoängen i Lenins så förkättrade "*Vad bör göras?*".

Arbetarklassen formas och sammansluts i pro-

duktionen och i dragkampen om produktionsresultatet, det vill säga i den fackliga kampen. Men denna fackliga kamp är i grunden en inomkapitalistisk kamp som gäller priset på varan arbetskraft. Den leder inte i sig till att man går utöver ramarna för det kapitalistiska samhället. Kärnan i Lenins partiteori är att det socialistiska medvetandet – insikten om behovet för arbetarklassen att ta makten genom att krossa den borgerliga staten och upprätta sin egen makt – inte automatiskt följer av den dagliga klasskampen. Den socialistiska revolutionen är en medveten handling eller kanske snarare en lång rad av medvetna handlingar, där arbetarklassen tar det historiskt unika steget att börja avskaffa inte bara det gamla samhället utan även sig själv som klass. Behovet att föra in frågan om frigörelse från kapitalismen – "emancipation" – i den pågående klasskampen är kanske den mest grundläggande anledningen till att vår tradition anser oss ha ett existensberättigande! När det gäller den demokratiska traditionen kontra den ekonomiska är det litet kryptiskt vad W&L avser. Under mina dryga två decennier av fackliga strider har de fackligt-demokratiska frågorna varit den tydligaste röda tråden och när det gäller intern föreningsdemokrati tror jag att SUF har minst lika mycket att lära av SP som tvärtom.

Jag kan alltså inte se att de fyra skiljelinjer W&L drar upp i sig skulle utgöra en tillräcklig grund för att vi måste tillhöra olika organisationer. Men räcker detta? Är vi då egentligen så ense, SUF-are och SP-are, om att vi skulle rymmas i en och samma organisation? Frågan är öppen. Låt mig bara komplicera den en aning.

För att människor skall kunna fungera i en och samma politiska organisation krävs det mer än att vi inte hittar några djupa principer som skiljer oss åt, eller att vi hamnar på samma ståndpunkter i de mest aktuella dagsfrågorna. Åsiktsskillnader i stora som små frågor finns i varje organisation. Ju större, djupare förankrat och bredare partiet är desto större spännvidd i såväl taktiska som strategiska frågor är möjliga. Det är mycket lättare att splittra en liten organisation än en stor. I den stora organisationen känner fler ansvar för det många byggt upp med mycket möda och storleken i sig är en styrka. Är man några hundra är antalet inte särskilt viktigt. Då kan det kännas lika bra att vara femtio, eller tio som tycker sig ha hittat den "exakt rätta linjen" i politiken, en sjuka som ofta grasserat inom vänstern.

Ibland är det därför rimligt att låta skillnader, som i och för sig inte skulle behöva vara avgrunds djupa eller principiella, leda till skilda organisationer som samarbetar där de är ense och debatterar kamratligt om annat, istället för att låsa sig i förlamande strider inom ramen för en gemensam organisation. Inom vår världsorganisation, Fjärde Internationalen, har vi exempel på sådant och har alltmer börjat acceptera att det i samma land kan finnas medlemsorganisationer som parallellt provar olika taktiska linjer istället för att ständigt försöka förmå dem att bli en organisation.

Om det gäller att kunna samsas i en organisation är det, å andra sidan, inte heller tillräckligt att man har "samma böcker i bokhyllan", det vill säga att man hänvisar till samma teoretiska arv. Jag vet organisationer som kallar sig "trotskistiska" som åtminstone undertecknad inte skulle kunna sätta sin fot i. Och motsatt: inom SP finns drivande medlemmar som uppfattar "leninist" som ett skällsord.

Däremot måste man alltid se upp så att inte behovet av att upprätthålla den egna organisationen blir ett så viktigt självändamål att man förblindas och

den blir ett hinder för verkliga politiska framsteg.

När det gäller SUF och SP tror jag att vi har en hel del gemensamt. Såväl i dagsfrågor – vi är nog i princip ense i såväl alla de dagsfrågor som tas upp i *Revo!*, från motståndet mot sociala nedskärningar till nödvändigheten att bekämpa såväl sexism som rasism – som när det gäller grundläggande spörsmål: analysen av klassamhället och den borgerliga staten, behovet av enighet på klasskampens grund, egenvärdet av demokratiska organisationsformer, med mera.

Säkert finns det viktiga principiella frågor där vi skiljer oss åt. En sådan är synen på staten, den traditionella vattendelaren mellan marxister och anarkister, som jag diskuterade i mitt förra inlägg. (Även om W&L i sitt svar uttrycker en syn på en efterrevolutionär stat som åtminstone jag till stora stycken är beredd att skriva under på.) Sådana skillnader borde man kunna leva med i en revolutionär organisation.

Ändå tror jag att det idag skulle vara felaktigt att sätt upp en gemensam organisation som en målsättning och jag tror heller inte att det är vad W&L har i åtanke. Utan att närmare veta hur det ideologiska landskapet ser ut inom SUF tror jag att vi just skulle fastna i en rad taktiska debatter med rötter i olika grundsyn.

En viktig sådan är synen på det fackliga arbetet som i grunden handlar om synen på massrörelser över huvud taget. En fackförening är en sammanlutning av arbetare bildad för att framtinga bättre arbets- och lönevillkor genom att uppträda gemensamt gentemot arbetsgivaren. Den svenska syndikalismen är knuten till SAC, som nyss firade sitt 90-årsjubileum. På de allra flesta arbetsplatser där SAC finns representerat, i sig ett mycket litet antal, är det en ytterst liten minoritet. Med några få undantag är SAC därför inte en facklig organisation som företräder medlemmar gentemot arbetsgivaren och sluter avtal. Istället för att ge sig i kast med att bekämpa byråkrati och toppstyre i LO och TCO-fackföreningarna som – oavsett vad man tycker om dem – organiserar den överväldigande merparten av landets löntagare, väljer man en fackförening som bättre motsvarar ens personliga ideologiska ställningstaganden. Tyvärr gör man då bara de byråkratiska fackföreningsledningarna en tjänst. Kritiska och stridbara människor lämnar fackföreningen och går till en för såväl fackbyråkratin som arbetsgivarna ofarlig tillvaro i något som i praktiken inte är en fackförening. Boksletet av 90 års verksamhet måste vara att detta är en felaktig linje.

I SP har vi en annan syn som handlar om att försöka vara där arbetarklassen finns och tillsammans med våra arbetsskamrater försöka ta tillbaka facket – den reellt existerande fackföreningen – från byråkratin, samtidigt som vi gemensamt slåss mot arbetsgivaren. Lokalt kan vi visa att det är en möjlig linje.

Det finns säkert en hel del andra frågor där många SUF-are och SP-are står långt ifrån varandra när det gäller organisationssyn, syn på massarbete kontra individuella aktioner och så vidare.

Men säkerligen har SP och SUF ändå så mycket gemensamt och säkerligen har vi, från olika håll, kommit till så många likartade slutsatser att båda parter skulle ha behållning av att föra förutsättningslösa diskussioner om såväl taktiska frågor som djupare teoretiska. Den debatt vi just för här är ett exempel.

Lars Henriksson

Facklig politik är inte matematik.

SAC:s bokslut av 90 års verksamhet borde vara att dess fackliga linje är felaktig, menade Lars Henriksson i sitt debattinlägg i förra Röda rummet. Diskussionen tog sin början i nummer 1/2 000 med Henrikssons recension av Rikard Warlenius och Arwid Lunds bok *Revo!* Här svarar Warlenius/Lund.

Nej, i likhet med Lars Henriksson har inte heller vi en gemensam organisation för syndikalister och SP:are i åtanke. För även om man rensar bort saker som skilda organisationskulturer och återopande av olika historiska traditioner, som kan gå att överbrygga, har Lars Henriksson förmodligen rätt i att pudelns kärna är strategiska och taktiska val; till att börja med har de flesta syndikalister svårt för att Socialistiska partiet ställer upp i parlamentariska val, medan de flesta SP:are har svårt för att syndikalister organiserar sig fackligt utanför LO. Men faktum är att även det är ett påstående som måste kompliceras.

Att som Lars Henriksson säga att 90 års arbete inom SAC-Syndikalisterna har varit en "felaktig linje" är ungefär lika smart som att säga att 90 års försök till radikaliserings och demokratisering av LO har varit felaktigt. Eller för den delen 60 års byggande av Fjärde Internationalen eller 30 år av kamp för ett nytt svenskt arbetarparti.

Såväl vissa nutida syndikalister som de flesta SP:are har målat in sig i sitt bestämda hörn i den fackliga frågan: LO är en koloss som slukar all radikal energi vs. SAC splittrar arbetarklassen. I stället är det väl så att de flesta fackligt aktiva är hjältar – oavsett i vilken organisation. Det låter sig nämligen inte räknas ut matematiskt om aktiva syndikalister skulle uppnå mer fackligt och politiskt om de engagerade sig i LO i stället för i SAC. Värde av att stänga pannan blodig mot byråkraternas makt inom LO bör inte ställas i motsättning till att utnyttja sin större taktiska frihet i den fackliga kampen inom SAC och på ett utåtriktat plan ha friheten att sprida idéerna om en mer självständig arbetarkamp, samt organisatoriskt förvalta visionen om en annan facklig praktik (precis som vilket socialistiskt parti som helst är ett sätt att bevara politiska idéer och kampmetoder även i reaktionära perioder). Vilken organisation man engagerar sig i är i sista hand en överslagsräkning som varje arbetare bör utföra i varje enskild situation. Organisationschauvinism har arbetarklassen ingenting för. Arbetare som identifierar sig som syndikalister kan mycket väl engagera sig i LO för kortare eller längre tid, och en SP:are borde kunna tänka sig att lägga ner facklig energi inom SAC i vissa lägen. Så har det varit historiskt.

Syndikalisterna betonade alltid under sin krafts dagar (fram till 1930-talet) att de främst var en rörelse och först i andra hand en lära. 1917 fanns bland syndikalister allvarliga planer på att starta en fackoppositionell riktning inom LO tillsammans med andra radikala krafter. Det med tiden växande ideologiska gapet mellan de moskvatrogna kommunisterna och syn-

dikalisterna, samt en kraftigt ökad medlemstillströmning till SAC (syndikalisterna stod för en mycket stor andel av de fackliga striderna i Sverige vid denna tid), tog död på projektet. 1929 genomfördes regelrätta förhandlingar mellan LO och SAC om ett totalt samgående. Åren innan var kommunisterna starka inom LO, och ett ledande skikt inom SAC menade att det vore bättre att verka inom LO. En majoritet av kongressdeltagarna på SAC:s kongress 1929 sade dock nej till ett samgående eftersom någon federalistisk frihet eller tendensfrihet enligt dem inte fanns inom LO. I april samma år hade nämligen utrensningarna av kommunister börjat och LO-byråkratins socialdemokrater befäste sin makt. Detta visar att SAC:s separata fackliga organisering inte kan lastas för organisationschauvinism under de första två årtiondena av organisationens liv, utan snarare var frukten av genomtänkta val, som främst hängde samman med en kritik av LO:s funktionssätt (bristen på självbestämmande för de olika nivåerna i egna frågor) och avsaknaden av tendensfrihet. Sant är att SAC efter andra världskriget, framför allt under 1950-talet, utvecklade en ideologisk linje som i hög grad betonade sin politiska särprägel gentemot resten av vänstern. Något som ska förstås mot bakgrund av LO:s monopoliseringskampanjer (direkta krig mot de arbetare som engagerat sig i SAC), bolsjevikernas annekteringar av östeuropa, kalla kriget och folkhemmets fullständiga politiska seger. Organisationschauvinismen från SAC:s sida under denna period får ses som ett desperat försök att hålla organisationen och dess kamperfarenheter vid liv. Detta förde med sig många mindre genomtänkta ideologiska förändringar, men är något vi trots allt är tacksamma för idag, när SAC tycks vara inne i en radikaliserings- och vitaliseringsfas.

Trots denna ideologiska isolering från resten av arbetarrörelsen under folkhemmets glansperiod stämmer knappast talet om att syndikalisterna splittrat arbetarklassen. Är det någon organisation som har brutit mot arbetarsolidariteten och agerat strejkbrutare såväl före som efter andra världskriget så är det LO. SAC har alltid i sin fackliga praktik betonat och visat att den levande klassolidariteten är viktigare än den organisatoriska enheten.

Från 1969 och framåt har medlemmar av SAC självklart deltagit i, men även ibland varit drivande i, många av de "vilda strejker" som utkämpats av arbetarklassen:

Hamnarbetarstrejken 1969 och Skogarbetarstrejken 1975 för att ta två exempel. Syndikalisterna har alltså även i praktiken använt sig av sina i dessa sammanhang större möjligheter att slåss för bättre förhållanden för alla arbetare. Och syndikalister har så gott som

alltid sympativalarlat när deras arbetskamrater i LO eller TCO väl gått ut i konflikt. Tyvärr är motsatsen ytterst ovanlig.

För att tala med den syndikalistiske pionjären Albert Jensen 1917, så finns det ingenting som motiverar en separat syndikalistisk organisation om LO blir demokratiskt i bemärkelsen federalistisk (varje nivå är självbestämmande i egna frågor), och tillåter tendensfrihet för olika politiska linjer med egna politiska organ (till exempel att Arbetaren skulle tillåtas fortsätta att existera).

Därför är det också en intressant tid vi lever i. SAC har radikaliserats under 1990-talet. En mängd radikala ungdomar som vill jobba fackligt börjar engagera sig i organisationen. Hittills har detta främst märkts på ett mer utåtriktat politiskt och propagandamässigt plan. Men en vitalisering av den fackliga kampen och diskussionen börjar även komma igång, med ett betonde av bra kontakter med basen inom LO.

Samtidigt börjar den facklig-politiska samverkan mellan LO och SAP att krackelera under trycket av vänsterpartiets parlamentariska framgångar. Frågan är nu om LO-byråkratin kommer att bete sig som en Ceausescu och hålla sig fast vid makten tills hela organisationen tynar bort eller flyger i bitar, eller om den kommer att tillåta en intern demokratisering. I denna process tror vi att syndikalister och SP:are vill samma saker, en radikal och fritt kämpande arbetarrörelse, även om den ena gruppen främst jobbar utanför och den andra främst innanför LO. Förhoppningsvis kan SAC:s bidrag såväl vara att lyfta fram nya sätt att föra kampen på, som nya frågor att göra till föremål för facklig kamp. Taxikonflikten våren 2000 är ett sådant exempel. SAC kan även som ett externt hot bli en påtryckande kraft mot LO-toppen. Om allt fler arbetare inom LO hotar med att gå över eller verkligen går över till SAC kan det att leda till förändringar i radikal riktning inom LO. Redan under 1980- och 1990-talen har SAC använts som en sista utpressningsmöjlighet av radikala arbetargrupper mot byråkraternas inom LO. Ibland har de gått över, ibland fått igenom sina krav utan att göra det. Ett fackligt alternativ kan vara verksamt även som hot. Om det sedan med tiden skulle finnas förutsättningar (federalism och tendensfrihet) för att driva kampen inom en enda organisation, så inte oss emot.

Arwid Lund
Rikard Warlenius